

การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
**APPLICATION OF SOLITUDE (SANTUTTHI) PRINCIPLES IN DAILY
LIFE OF PERSONAL OF LOEI RAJABHAT UNIVERSITY**

กัณฑ์พงษ์ จุฬาราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Kantapong Junraj

Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Junraj_Kan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1) ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และ (2) เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งหน้าที่ และระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 254 คน โดยใช้แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t- test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One- Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า (1) การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านยถาพลสันโดษ (ยินดีตามกำลัง) ด้านยถาลาภสันโดษ (ยินดีตามที่ได้) และด้านยถาสารูปสันโดษ (ยินดีตามสมควร) ตามลำดับ (2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งหน้าที่ และระดับการศึกษา พบว่า มีไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

คำสำคัญ: หลักสันโดษ; การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษ;

Abstract

This research aimed to (1) study the application of the solitude (santutthi) in daily life of personal of Loei Rajabhat University, and (2) compare the application of the principle of solitude in daily life of personal of Loei Rajabhat University, classified by sex, status, and educational level. The samples of this research were 254 personals of Loei Rajabhat University. The data were collected by questionnaire questionnaire with a confidence value of .98. Analyzed by the computer program. Statistics employed this research were percentage, mean, standard deviation, t- test, One- Way ANOVA.

The research result found that (1) the application of the solitude (santutthi) in daily life of personal of Loei Rajabhat University overall and each aspects were high level, When

considering by each aspect, the mean was different and could be ranged from maximum to minimum as follows: Yathabala Santutthi (Contentment with what one gets and deserves to get), Yathalabha Santutthi (Contentment with what is within one's capacity), and Yathasaruppa Santutthi (Contentment with what is benefitting) respectively. 2) In comparison, there were no statistically significant difference in application of Santutthi of personal of Loei Rajabhat University with different sex, status, and education level.

Keywords: Solitude (Santutthi) Principles; Application of Solitude (Santutthi) Principles in Daily Life;

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ส่งผลกระทบต่อสภาพทางจิตใจของบุคคลในแต่ละชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี สถาบันครอบครัว พฤติกรรมทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจเป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ สถานการณ์ทางสังคม เช่นนี้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนทั้งในสังคมเมืองและสังคมชนบท (ธนภณ สมหวัง, 2547: 19) ดังที่พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต) (2532: 59) ได้กล่าวไว้ว่าหลังจากการเร่งรัดพัฒนาประเทศตามแนวความคิดการพัฒนาแบบตะวันตก จึงทำให้สังคมไทยในปัจจุบันถูกระบบทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์เข้าครอบงำอย่างง่ายดาย ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่เรียบง่าย สันโดษและสุขสงบ เป็นสังคมแห่งความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม การทุจริตต่าง ๆ เป็นต้น ล้วนมาจากการขาดความสันโดษ ไม่รู้จักอึด ไม่รู้จักพอนั่นเอง

ในขณะที่หลักธรรมสันโดษ มาจากคำภาษาบาลีว่า สันตุฎฐิ หมายถึง ความยินดี ความพอใจ ด้วยวัตถุปัจจัยซึ่งเกิดจากภายนอก รวมถึง การมีความสุข ความพอใจ ซึ่งเกิดจากภายใน ลักษณะของความสันโดษ คือ มีความยินดีตามมี ยินดีตามได้ ยินดีตามกำลัง สันโดษมีประโยชน์ต่อบรรพชิตในฐานะที่ดำรงพระวินัย ในฐานะที่เป็น อริยวงศ์ 4 และในฐานะที่เป็นนาถกรณธรรม ซึ่งเป็นธรรมที่ช่วยให้บรรลุดุธรรม และเพื่อความเรียบร้อยอันดีในชุมชนเพศบรรพชิตช่วยให้บรรพชิตพอใจในการใช้ปัจจัย 4 ตามความจำเป็นต่อการครองเพศบรรพชิต เป็นหลักธรรมพื้นฐานสนับสนุนความมีวินัยให้จิตใจมีความเด็ดเดี่ยว แน่วแน่ มีความเพียรปฏิบัติธรรม อันเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บรรลุดุธรรมในที่สุด ส่วนความสันโดษมีความสำคัญต่อฆราวาส คือ ทำให้มีความสุขความพอใจในการดำเนินชีวิตทั้งการครองตนและครองเรือน ช่วยป้องกันปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการครองเรือนของฆราวาส ประโยชน์ที่มีในฆราวาส จะทำให้บุคคลมีจริยธรรมอันดีในการครองชีวิตก่อเกิดความผาสุกในสังคม (พระมหาวิรุฬฐ กุสลจิตโต และพระมหามิตร ฐิตปญโญ, 2564: 278)

แต่หลักสันโดษ จึงมักเป็นหลักธรรมที่ถูกมองข้ามไป ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

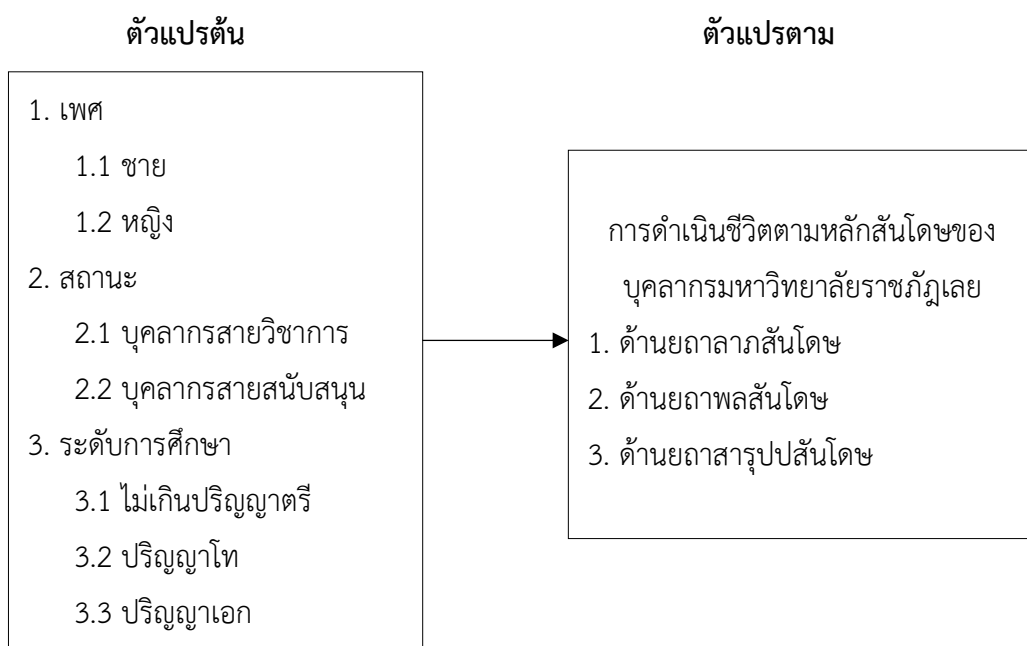
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งหน้าที่ และระดับการศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีเพศต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีสถานะต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน
3. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 749 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (19760, อ้างในจักรกฤษณ์ โปตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก, 2563: 102) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 254 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยยึดตามสถานะ แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากเพื่อระบุตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเอง จากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ทบทวนเอกสาร และดำเนินการสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ดำเนินการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามเกี่ยวกับเพศ สถานะ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จากหนังสือ วารสาร ตำรา เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยหาค่า Index of Congruence (IOC.) ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นสอดคล้องตามที่ระบุไว้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นสอดคล้องตามที่ระบุไว้

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นไม่สอดคล้องตามที่ระบุไว้

ควรตัดออกหรือปรับปรุงแก้ไขใหม่หมดโดยถือเกณฑ์ประเมินในแต่ละข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านพบว่า ข้อคำถามทุกข้อเป็นตัวแทนการวัดโดยมีค่าความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ และท่านได้แนะนำการใช้ภาษาในแบบสอบถามมาปรับปรุง

4. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง จึงนำไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Try out) ของแบบสอบถาม (Reliability) และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของอัลฟา ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98

5. นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและหาผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้กลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่นิยมใช้ทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อหาค่าเฉลี่ยเพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยใช้วิธีหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สถิติที่ใช้มีดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย คำร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (S.D.) 2) สถิติอนุมาน ประกอบด้วย การทดสอบค่าที (t – Test) และการทดสอบความแปรปรวน (One – Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านยถาพลสันโดษ (ยินดีตามกำลัง) ด้านยถาลาภสันโดษ (ยินดีตามที่ได้) และ ด้านยถาสารูปสันโดษ (ยินดีตามสมควร) ตามลำดับ
2. จากการทดสอบสมมติฐานบุคลากรที่มีเพศต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
3. จากการทดสอบสมมติฐานบุคลากรที่มีสถานะต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
4. จากการทดสอบสมมติฐานบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และขอเสนอประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านยถาพลสันโดษ (ยินดีตามกำลัง) ด้านยถาลาภสันโดษ (ยินดีตามที่ได้) และ ด้านยถาสารูปสันโดษ (ยินดีตามสมควร) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในวิถีชีวิตของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันแบบชุมชนง่าย ๆ แต่ละวันใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยทำงานวันละ 8 ถึง 12 ชั่วโมง แล้วก็กลับบ้านพักผ่อน บุคลากรบางท่านอาศัยในบ้านพักของมหาวิทยาลัย จึงเป็นผู้ที่พึงพอใจใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2546) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นว่า ผู้สันโดษ คือ ผู้ที่รู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยความเพียรและปัญหาเท่าที่เหมาะสมกับภาวะของตน และเป็นการชอบธรรม ไม่อยากได้ของผู้อื่นหรือของที่ไม่ชอบธรรม ไม่ทำการทุจริตเพราะปากท้องของตนและผลประโยชน์ส่วนตัว เมื่อทำมาหาเลี้ยงชีพได้สิ่งของมาไม่ยึดติด ไม่หมกมุ่นมัวเมา ไม่กลายเป็นทาสของสิ่งเหล่านั้น เมื่อไม่ได้ เมื่อพยายามจนสุดวิสัยแล้วไม่สำเร็จ ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกระวนกระวาย ไม่ถูกความผิดหวังครอบงำ ส่วนบุคคลผู้ขาดสันโดษคือ บุคคลที่ประพฤติเบียดเบียนผู้อื่นเพราะอยากได้ของผู้อื่น ประกอบอาชีพทุจริตเพราะอยากได้ หรือเล่นการพนันเสี่ยงโชค เพราะอยากได้ทางลัด ความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย แต่ไม่ชอบทำการทำงาน ความทอดทิ้งละเลย ไม่เอาใจใส่หน้าที่การงาน ทุจริตต่อหน้าที่ ไม่รู้จักพอ มีความไม่พอใจอยู่ตลอดเวลา

2. จากการทดสอบสมมติฐานบุคลากรที่มีเพศต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยทั้งเพศชายและหญิงมีวิถีชีวิตไม่แตกต่างกันในการทำงานและใช้ชีวิตส่วนมากในมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับสมชาย บุญมีธรรมา (2564: 39) ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในชีวิตประจำวันของครูในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบครูในเขตภาษี

เจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในชีวิตประจำวันโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

3. จากการทดสอบสมมติฐานบุคลาการที่มีสถานะต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่กันแบบเป็นกันเอง โดยเฉพาะในแต่ละหน่วยงานการอยู่กันแบบพี่ ๆ น้อง ๆ ทำงานร่วมกันทั้งสายอาจารย์และเจ้าหน้าที่ต่างช่วยเหลือกันอยู่ด้วยกันทำให้การใช้ชีวิตในองค์กรเกิดความเรียบง่ายและไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสมชาย บุญมีธรรม (2564: 39) ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในชีวิตประจำวันของครูในเขตภาคีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบครูในเขตภาคีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในชีวิตประจำวันโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

4. จากการทดสอบสมมติฐานบุคลาการที่มีระดับการศึกษาต่างกันการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ถึงมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน แต่ด้วยการทำงานในสถาบันอุดมศึกษามาตรฐานคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการเป็นแบบอย่างของนักศึกษาทำให้การดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสมชาย บุญมีธรรม (2564: 39) ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในชีวิตประจำวันของครูในเขตภาคีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบครูในเขตภาคีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในชีวิตประจำวันโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัย สามารถนำข้อเสนอแนะดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษเพื่อลดการสร้างหนี้สินของบุคลากรในการขอกู้เงินสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือธนาคาร
2. ผู้บริหารควรสร้างจิตสำนึกของบุคลากรโดยพัฒนาการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษเพื่อป้องกันการทุจริตของบุคลากรในตำแหน่งต่าง ๆ
3. บุคลากรเจ้าหน้าที่ควรดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. ควรมีศึกษาข้อเสนอเชิงกลยุทธ์การพัฒนาชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

องค์ความรู้ที่ได้

การดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านยถาพลสันโดษ (ยินดีตามกำลัง) ด้านยถาลาภสันโดษ (ยินดีตามที่ได้) และ ด้านยถาสารูปสันโดษ (ยินดีตามสมควร) ตามลำดับ และผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักสันโดษของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งหน้าที่ และระดับการศึกษา พบว่า มีไม่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ โปตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก. (2563). สถิติเพื่อการวิจัย และการใช้โปรแกรม SPSS ในการวิจัย. เลย: สำรวยก้อปปี บ้านใหม่.
- ธนภณ สมหวัง. (2547). สันโดษ สันทรัพย์ที่ต้องแปลงเป็นทุน. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). (2532). พุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิริยยุทธ กุสลจิตโต และพระมหามิตร ฐิตปญโญ. (2564). สันโดษ คือ องค์ธรรมแห่งการรู้จักพอ. *Journal of Buddhist Education and Research*. 7(1). มกราคม – เมษายน 2564, 276 – 288.
- สมชาย บุญมีธารธรรม. (2564, 17 ตุลาคม). การประยุกต์ใช้หลักสันโดษในชีวิตประจำวันของครูในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 19 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2564*, 38 – 48.